

พัฒนาการแห่งการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทย
ตั้งแต่พุทธศักราช 2417 ถึง พุทธศักราช 2476

นายธนวิทย์ ชำศรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำถามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-331-690-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DEVELOPMENT OF THAI JUDICIAL
ORGANIZATION SINCE B.E. 2417 TO 2475

MR. THANAVIT KHUMSRI

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws

Department of Laws

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974-331-690-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์

พัฒนาการแห่งการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทย

ตั้งแต่พุทธศักราช 2417 ถึงพุทธศักราช 2475

โดย

นายธนวิทย์ ชำศรี

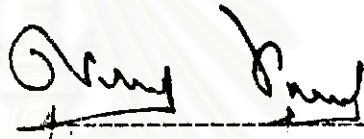
ภาควิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ธงทอง จันทรางศุ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติ ให้นำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิตศึกษา

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์นายแพทย์ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(อาจารย์วิชา มหาคุณ)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ธงทอง จันทรางศุ)

กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.ปิยนภ บุนนาค)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กมลชัย รัตนส์กาววงศ์)

ธนวิทย์ ขำศรี : พัฒนาการแห่งการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทย ตั้งแต่พุทธศักราช 2417 ถึง พุทธศักราช 2475 (DEVELOPMENT OF THAI JUDICIAL ORGANIZATION SINCE B.E. 2417 TO 2475) อ.ที่ปรึกษา:รองศาสตราจารย์ชงทอง จันทร์ทรงสุ, 239 หน้า. ISBN 974-331-690-6.

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการนำทฤษฎีการแยกอำนาจอธิปไตยเข้ามาใช้ในการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทยให้มีพัฒนาการในลักษณะที่เป็นไปอย่างสากล โดยจะพิจารณาตั้งแต่การกำเนิดแนวคิด กระบวนการ ตลอดจนผลสำเร็จในการพัฒนาองค์กรของอำนาจตุลาการไทยทั้งในส่วนของ การจัดโครงสร้างองค์กร การบริหารงานตุลาการ และการใช้อำนาจตุลาการ นับตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2417 ถึงปีพุทธศักราช 2475

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาจากการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทยในชุกก่อนการปฏิรูประบบการศาลปีพุทธศักราช 2435 เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดแนวคิดในการพัฒนาองค์กรของอำนาจตุลาการไทย โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงนำแนวทางแห่งทฤษฎีการแยกอำนาจอธิปไตย มาใช้ในการพัฒนาองค์กรของอำนาจตุลาการไทย และได้เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมนับตั้งแต่การปฏิรูประบบการศาลปีพุทธศักราช 2435 ทั้งในส่วนของ การจัดโครงสร้างองค์กร การบริหารงานตุลาการ และการใช้อำนาจตุลาการ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวได้มีพัฒนาการต่อมา ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จนกระทั่งประสบผลสำเร็จในการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทย ตามแนวทางแห่งทฤษฎีการแยกอำนาจอธิปไตย โดยได้รับการรับรองจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ..... นิติศาสตร์
สาขาวิชา ..... นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิติกร ..... *Janet*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *Janet*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ..... -

3970650034 : MAJOR LAWS

KEY WORD: THAI JUDICIAL ORGANIZATION / DEVELOPMENT

THANAVIT KHUMSRI : DEVELOPMENT OF THAI JUDICIAL ORGANIZATION SINCE B.E. 2417 TO 2475.

THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. TONGTHONG CHANDRANSU , 239 pp. ISBN 974-331-690-6.

This research was carried out purposely to study the application of the separation of power theory to structure Thai judicial organization as to make international development. In this juncture, this research includes profound consideration of originality of the concept, procedure together with accomplishment of Thai judicial organization development with respect to structure of the organization, human resource management, and utilization of judicial power from B.E. 2417 to 2475.

From this research, the researcher found that problems arising out of structuring Thai judicial organization prior to judicial system reform in B.E. 2435 led to the Thai judicial organization development to which King Rama V introduce the separation of power theory. The development with respect to, as aforementioned, the structure of the organization, the human resource management, and the utilization of judicial power had substantially been performed since judicial system reform in B.E. 2435 ; accordingly, proceeded in the reign of King Rama VI and King Rama VII, respectively. Eventually, it was attained and ratified pursuant to the Constitution of the Kingdom of Siam B.E. 2475.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....นิติศาสตร์

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์

ปีการศึกษา

2541

ลายมือชื่อนิสิต.....*Tornw new.*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*Jansu*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาท่าน.....

กิตติกรรมประกาศ

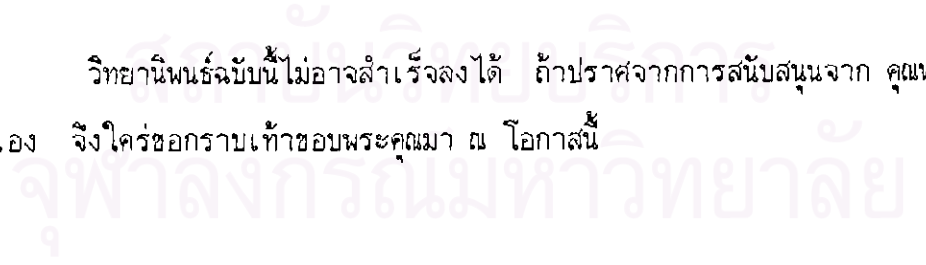

ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ชงทอง จันทรางศุ อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาสละเวลารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และให้ข้อคิดเห็นแนะนำแนวทางในทางวิเคราะห์
ปัญหา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อย่างดียิ่ง ด้วยความเมตตาแก่ผู้เขียนตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์วิชา มหาคุณ ประธานกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์
ศาสตราจารย์ ดร.ปิยนาด บุนนาค และรองศาสตราจารย์ ดร.กมลชัย รัตนสกาวงศ์ ที่ทั้งสามท่าน
ได้กรุณาสละเวลารับเป็นกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้ข้อแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการจัดทำ
วิทยานิพนธ์ จนกระทั่งสำเร็จลงด้วยดี

นอกจากนั้น ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณ คุณสงวน ดียะไพบุลย์สิน อัยการพิเศษ-
ฝ่ายคดีแห่ง 1 และคุณพนมพร ไพเราะ อัยการผู้เชี่ยวชาญ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแห่ง 1 ใน
ฐานะผู้บังคับบัญชา ที่ให้การสนับสนุน และส่งเสริมการศึกษาในระดับปริญญาโทของผู้เขียนด้วยดี เสมอมา
และขอขอบคุณคุณธวัชชัย พิทยโสภณ คุณจิราภรณ์ พันธุ์โพธิ์ทอง และคุณสรายุจิตต์ รัตนมาลัย ที่ได้ให้
ความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือผู้เขียนในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยไมตรีจิต

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่อาจสำเร็จลงได้ ถ้าปราศจากการสนับสนุนจาก คุณพ่อ คุณแม่ ของ
ผู้เขียนเอง จึงใคร่ขอกราบเท้าขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.4 สมมติฐานของการวิจัย.....	5
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 การจัดองค์กรของอำนาจตุลาการตามทฤษฎีการแยกอำนาจอริปไตย.....	7
2.1 บทวิเคราะห์ศัพท์.....	8
2.1.1 ความหมายของตุลาการ.....	8
2.1.2 ความหมายของอำนาจตุลาการ.....	12
2.2 อำนาจตุลาการตามทฤษฎีการแยกอำนาจอริปไตย.....	16
2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจอริปไตย.....	16
2.2.2 การแยกอำนาจอริปไตยกับอำนาจตุลาการ.....	21

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า	
3	การจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทยในยุคก่อนการปฏิรูปการศาล พุทธศักราช 2435...	31
3.1	ลักษณะการใช้พระราชอำนาจทางด้านตุลาการของพระมหากษัตริย์.....	33
3.1.1	การใช้พระราชอำนาจด้วยพระองค์เอง.....	34
3.1.2	การมอบหมายการใช้อำนาจตุลาการจากพระมหากษัตริย์.....	38
3.2	ลักษณะการจัดโครงสร้างองค์กรตุลาการ.....	42
3.2.1	องค์กรตุลาการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรฝ่ายบริหาร.....	43
3.2.2	องค์กรที่มีอำนาจในการพิจารณาคดีกับองค์กรที่มีอำนาจในการพิพากษาคดี อยู่ต่างองค์กรกัน.....	47
3.2.3	การขาดองค์กรกึ่งนกรองคดีในชั้นอุทธรณ์ ฎีกา.....	50
3.3	ลักษณะการจัดบุคลากรฝ่ายตุลาการ.....	57
3.3.1	บุคลากรฝ่ายบริหารมีสถานะเป็นบุคลากรฝ่ายตุลาการ ในขณะเดียวกัน.....	59
3.3.2	การบริหารงานบุคลากรฝ่ายตุลาการอยู่ในความรับผิดชอบของ ฝ่ายบริหาร.....	62
3.4	ลักษณะของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจตุลาการ.....	67
3.4.1	หลักกฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการ.....	67
3.4.2	หลักกฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความในศาล.....	70
4	พัฒนาการแห่งการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทย ตั้งแต่พุทธศักราช 2417 ถึงพุทธศักราช 2475.....	74
4.1	กำเนิดแนวคิดในการพัฒนาองค์กรของอำนาจตุลาการไทย.....	76
4.1.1	การแก้ไขปัญหาการเมืองภายในประเทศ.....	77
4.1.2	การพัฒนาประเทศไปสู่ความเป็นรัฐชาติ.....	84
4.1.3	การแก้ไขปัญหาสิทธิสภาพนอกอาณาเขต.....	90

สารบัญต่อ

บทที่	หน้า	
4.2	กระบวนการในการพัฒนาองค์กรของอำนาจตุลาการไทย.....	95
4.2.1	การแยกองค์กรตุลาการออกจากฝ่ายบริหาร.....	97
4.2.1.1	ข้อพิจารณาจากการจัดตั้งกระทรวงยุติธรรมและ ศาลยุติธรรมส่วนกลาง.....	98
4.2.1.2	ข้อพิจารณาจากการจัดตั้งศาลชั้นอุทธรณ์.....	119
4.2.1.3	ข้อพิจารณาจากการจัดระบบศาลยุติธรรมทั่วประเทศ.....	128
4.2.2	การแยกองค์กรตุลาการออกจากการใช้พระราชอำนาจทางตุลาการของ พระมหากษัตริย์.....	142
4.2.2.1	การปรับปรุงการพิจารณาในชั้นฎีกา.....	142
4.2.2.2	การจัดตั้งศาลฎีกาและการรวมศาลฎีกาเข้าสู่ระบบ ศาลยุติธรรม.....	152
4.2.3	การจัดบุคลากรให้เป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่.....	160
4.2.3.1	การรับรองความเป็นอิสระของบุคลากรฝ่ายตุลาการ.....	160
4.2.3.2	การสร้างหลักประกันความเป็นอิสระของบุคลากรฝ่าย ตุลาการ.....	173
4.2.4	การรับรองสถานะของการใช้อำนาจตุลาการในระบบศาล.....	190
4.2.4.1	การใช้อำนาจตุลาการในการพิจารณาคดี.....	190
4.2.4.2	การใช้อำนาจตุลาการในการนิพากษาคดี.....	201
5	ผลการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทย.....	207
5.1	ลักษณะองค์กรของอำนาจตุลาการไทยในยุคการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พุทธศักราช 2475.....	207
5.1.1	การใช้อำนาจตุลาการเป็นขององค์กรตุลาการโดยเฉพาะ.....	208
5.1.2	บุคลากรฝ่ายตุลาการต้องมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ทาง ตุลาการ.....	211

สารบัญต่อ

บทที่	หน้า
5.2 การยอมรับผลการแห่งการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทย.....	213
5.2.1 ข้อพิจารณาจากเหตุการณ์ทางการเมือง.....	215
5.2.2 ข้อพิจารณาจากการพัฒนาระบบกฎหมาย.....	218
5.3 ผลต่อแนวคิดในองค์กรของอำนาจตุลาการไทย.....	222
5.3.1 การใช้อำนาจตุลาการเป็นการกระทำในพระปรมาภิไธยของ พระมหากษัตริย์.....	222
5.3.2 องค์กรของอำนาจตุลาการไทยมีเพียงระบบเดียว.....	224
๖ บทสรุป.....	226
รายการอ้างอิง.....	232
บรรณานุกรม.....	238
ประวัติผู้เขียน.....	239

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย